SÄRTRYCK
UR

SNOKEN

utgiven av

Sveriges Herpetologiska Riksförening

Herpetofaunan på Mount Ararat

AV
BÖRJE FLÄRDH

årgång 13

nummer 2 1983

SNOKEN

ISSN 0347-7630
Adress: Norbyvägen 67
752 39 Uppsala

utgiven av

Sveriges Herpetologiska Riksförening

REDAKTÖR

Henrik Lundström
Norbyvägen 67 C
752 39 Uppsala
Tel 018-15 54 44

ANSVARIG UTGIVARE

Jon Loman
Lunnarp 8
240 10 Dalby
Tel 046-20 13 61

REFERENSGRUPP

Claes Andrén
Zoologiska Institutionen
Göteborgs Universitet
Box 250 59
400 31 Göteborg

Göran Nilson
Zoologiska Institutionen
Göteborgs Universitet
Box 250 59
400 31 Göteborg

Bernt Nilsson
Sigurd Rings Gata 10
126 51 Hägersten

Bo Stille
Zoologiska Institutionen
Lunds Universitet
Helgonavägen 5
232 62 Lund

Leif Westrin
Mårdvägen 34
161 37 Bromma

Material avsett för publicering i SNOKEN skickas till redaktionen.

Honorar utgår ej för publicering i SNOKEN.

Annonser: helsida 400:—, halvsida 200:—. Vill annonsören ha med fotografier i annonsen tillkommer kostnad för rastrering.

Annonser under KÖP—BYT—SÄLJ är gratis för lokalföreningar och enskilda medlemmar i SHR.

Tidningen SNOKEN ägs och utges av Sveriges Herpetologiska Riksförening (SHR). SHR har till syfte att verka för det herpetologiska intresset, öka förståelsen för grod- och kräldjur samt stödja åtgärder för att skydda hotade djurarter, främst herptiler.

Medlemskap i SHR och prenumeration på SNOKEN erhålls genom medlemskap i någon av SHR:s lokalföreningar (se omslagets sida III). Bibliotek, föreningar och institutioner kan dock prenumerera på tidskriften utan att behöva betala medlemsavgift till lokalförening. Uppgifter om prenumerationspris kan erhållas av tidningens redaktör eller SHR:s kassör.

SNOKEN is published by the National Swedish Herpetological Association (SHR). The Association is a union of the six local Herpetological Societies in Sweden. Our aim is to work for a greater understanding of reptiles and amphibians, to encourage research, and to support measures to protect threatened species.

Herpetofaunan på Mount Ararat

av BÖRJE FLÄRDH (SHF)

Inledning

Under en herpetologisk exkursion i Östra Turkiet under tiden 10 april—10 maj 1980, i vilken Mikael Norström (SHF), Peter Johansson (SHF) samt undertecknad deltog, besöktes berget Ararat under 3 dagar (2/5—4/5).

Då denna tidsrymd naturligtvis är alldeles för kort för att kunna inventera detta område, gör nedanstående lista över herpetofaunan på berget inte på något sätt anspråk på att vara komplett.

Eftersom detta område är dåligt besökt ur herpetologiskt hänseende, visade sig flera av våra fynd vara nya utbredningslokaler för dessa djur i Turkiet. Det vill säga, ej tidigare rapporterade från Mount Ararat eller ej ens från denna del av Turkiet.

Geografi

Ararat som numera är en utslocknad vulkan, består egentligen av två toppar: Lilla och Stora Ararat, vilka når en höjd av 3 925 respektive 5 165 meter över havet.

Detta berg som är Mindre Asiens högsta, är beläget på det armeniska höglandet i östligaste delen av Anatolien, på gränsen till Iran (ca 20 km öster om Ararat) och sovjetrepubliken Jerivan eller Armenien (ca 25 km norr om Ararat). Dess ständigt snöklädda topp är oftast osynlig på grund av moln som oftast "fastnar" på denna.

Klimat

Araratområdet har ett typiskt inlandsklimat med mycket långa och stränga vintrar, under vilka en temperatur under —40°C ej tillhör ovanligheten, och med mycket heta och torra somrar med temperaturer uppemot +45°C.

På grund av höga bergskedjor i norr (Kaukasus), nordväst (Karadeniz daglari) och nordost (Elburz), ligger det armeniska höglandet i regnskugga. Detta innebär att de fuktiga havsvindarna från Svarta havet respektive Kaspiska havet sällan når fram med sin nederbörd till denna högplatå (belägen på en höjd av 1 500—2 965 meter över havet), vilken istället faller på andra sidan bergen som på detta sätt kan få en årlig nederbörd på mellan 1 500—2 000 mm. (Ahlman et al. 1965.)

Denna regnskugga resulterar således i ett mycket torrt klimat, speciellt sommartid. Den årliga nederbörden i detta område ligger ungefär på 250 mm vilken främst kommer vintertid i form av snö.

Vegetation och biotop

Som en följd av klimatet är vegetationen mycket sparsam och består till största delen av gräs (*Astragalus* sp.) och enstaka låga buskar (*Juniperus* sp.).

Dessutom är stora områden hårt får- och getbetade. Således kan detta område karaktäriseras som en halvökenartad

Mount Ararat. Lägg märke till de lägre belägna molnen.

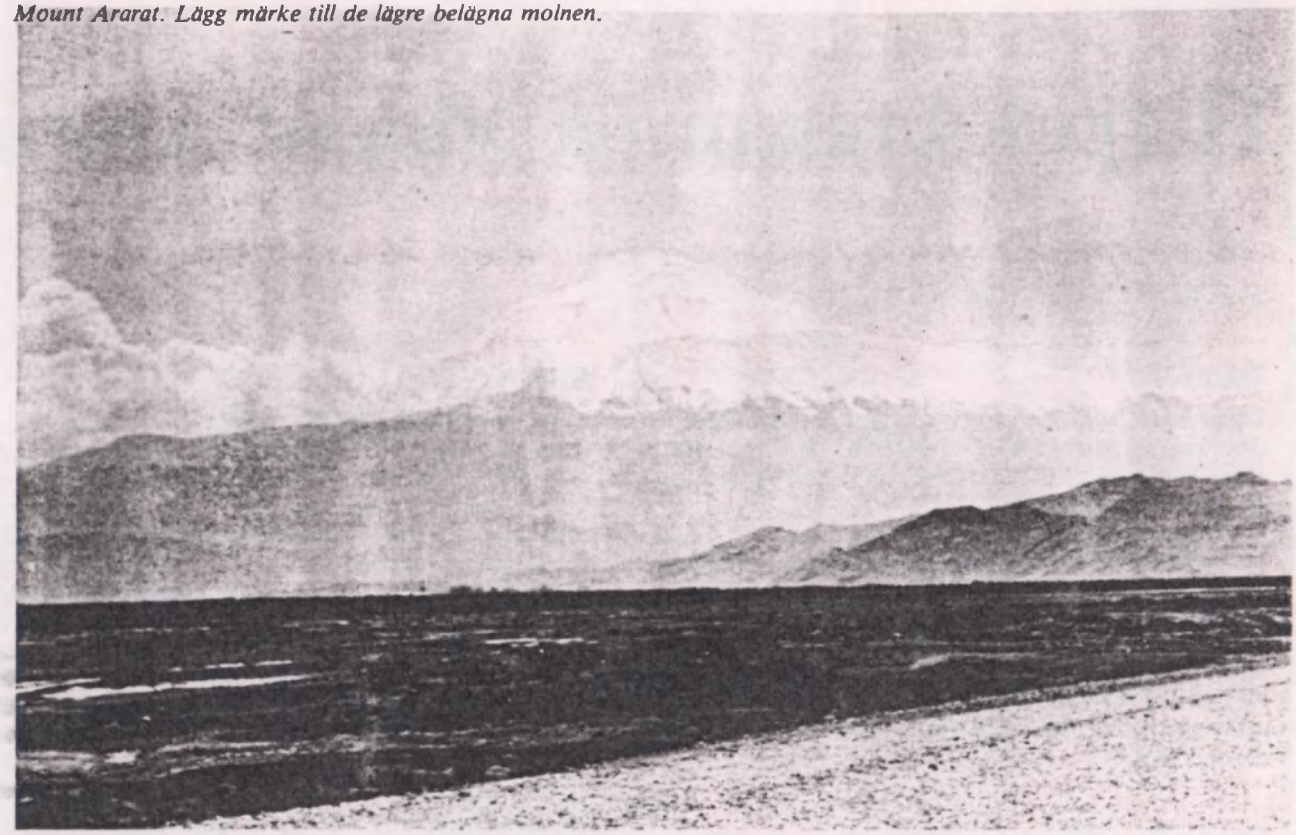

Foto: Börje Hårdh

högplatå vilken på högre höjder övergår i grässtäpp (Xerophitestäpp).

Utefter hela västra sidan av Stora Ararat löper stora åsar, formade utav mörka klippblock av vulkanisk karaktär (lava och basalt) vilka delvis är täckta av lav (*Gypsophila* sp.).

På lägre höjder (upptill 1 500 meter över havet) är dessa klippblock "samlade" i enorma stenrösen, men på högre höjder är åsarna främst bestående av veckningar och sprickbildningar i berggrunden och därtill överströdda med jättelika klippblock.

De i texten omnämnda platserna.

1, Ararat
2. Singot
3. Ardanuc
4. Kagizman
5. Amaysa
6. Trabzon
7. Siirt
8. Harasi Ercis
9. Kars
10. Tuzluca
11. Borcka
12. Aralik
13. Dogubeyazit
14. Bitlis
15. Digor

Djur och människor

Befolkningen på Ararat utgörs till största delen av nomadiserande kurdiska stammar, vilka bor i små låga lerhus eller i jordkulor utgrävda i ravinsprickor. Dessa lever främst av get- och fårskötsel. I städer och byar runtomkring Ararat bor också armenier och turkar.

Vad djurlivet beträffar frånsett herptiler, kan bland däggdjuren nämnas leopard (*Panthera pardus tullianus*), brunbjörn (*Ursos arctos syriacus*), hyena (*Hyaena hyaena*) och vildkatt (*Felis manual*). Dessa bebor eller har till helt nyligen bebott området i fråga. (Bannikov et al. 1978.)

Bland fåglarna kan nämnas kaspisk stäpphöna (*Tetraogallus caspius*), stortrapp (*Otis tarda*), örnar (*Aquila* sp.) samt gamar (*Aegypius* sp.). (Flint et al. 1978.)

Av dessa observerades endast de två förstnämnda fåglarna av oss.

Undersökt område

Två olika områden undersöktes, båda belägna på Stora Ararats västsida. Område nummer 1 låg 1 400 meter över havet och bestod av öppen grässtäpp, delvis hårt betat av får och getter och med stora sten- och klippblock, formade till jättelika stenrösen, utspridda över landskapet.

Lufttemperaturen under vår vistelse var +16°C dagtid och +1—3°C nattetid. Området besöktes under 1 dag (2/5) under vilken duggregn mestadels föll, varvat med solsken.

Område nummer 2 låg 2 200 meter över havet och bestod av grässtäpp med veckade bergsformationer, "överströdda" med klippblock, formade som åsar, ca 20—30 meter höga och hundratals meter långa, belägna i öst—västlig riktning.

Lufttemperaturen var endast +11°C dagtid och +0°C eller under nattetid. Snö låg fläckvis kvar. Området undersöktes under en sen eftermiddag (2/5) under vilken ett svagt duggregn föll och två hela dagar (3/5, 4/5) varvid solen mestadels sken.

Foto: Börje Flardh

Biotop från område 1. Habitat för Cyrtodactylus kotschyi colchicus, Natrix tessellata och Lacerta raddei nairensis.

Foto: Mikael Norstrom

Biotop från område 2. Habitat för Bufo viridis, Agama caucasica, Lacerta raddei nairensis, Lacerta trilineata media, Coluber r. ravigieri, Coluber schmidti, Elaphe quatuorlineata sauromate, Elaphe h. hoenackeri, Natrix n. persa samt Vipera raddei.

Resultat

Sammanlagt infångades 1 amfibie och 36 reptiler (17 ormar och 19 ödlor) fördelade på 12 taxa (art eller underart). Av dessa har 6 taxa (50%) inte tidigare rapporterats från Ararat och 3 (25%) utav dessa är dessutom nya från denna del av Turkiet. De förstnämnda markerade med * och de sistnämnda med **.

De flesta av de infångad djuren återfick friheten efter artbestämning, fotografering, mätning och registrering men ett mindre antal finns emellertid bevarade på Göteborgs Naturhistoriska Museum och på zoologiska institutionen, Göteborgs universitet.

De infångade djuren förhåller sig enligt följande:

AMPHIBIA: ANURA

BUFONIDAE

***Bufo viridis* LAURENTI 1768** Grönfläckig padda

1 juvenilt exemplar (kön: okänt) hittades under en sten på område 2. Den mätte ca 5 cm och var vackert tecknad med gröna fläckar på vitbeige botten.

Utbredning: Från södra Sverige (inklusive Öland och Gotland) och östra Frankrike, i hela Europa (utom Iberiska halvön) till Nordafrika och österut till Mongoliet, Tibet och Himalaya. (Mertens & Wermuth 1960.)

Turkiska fynd: Är funnen vid ett flertal platser i Turkiet (Basoglu & Özeti 1973) men har från östra Turkiet endast rapporterats från Yalnizcambergen (2 700 meter över havet) och vid Ardanuc (Eiselt 1965). Dessa platser ligger på ett avstånd av 240 km från Ararat.

REPTILIA: SAURIA

GECKONIDAE

***Cyrtodactylus kotschyi colchicus* NIKOLSKY 1902** Transkaukasisk nakenfingergecko

5 exemplar infångades och ytterligare ett obestämt antal observerades på område 1. Samtliga infångade i klippskrevor.

Dessa små ödlor (9—10 cm långa) liknar mycket den i grekiska övärlden vanligt förekommande nomenatrasen, men är mörkare och med mer markerade tvärband än denna.

Utbredning: känd från Adjarområdet i Sovjet och från nordöstra Turkiet. (Tarentev & Chernov 1965.)

Turkiska fynd: Är tidigare funnen endast vid Singot och Ardanuc (Tarentev & Chernev 1965). Dessa platser ligger ca 250 km nordväst om Ararat och denna gecko är därmed ny för denna del av Turkiet.

AGAMIDAE

***Agama caucasica* EICHWALD 1831** Kaukasusagam

4 exemplar (kön: okänt) infångades och ytterligare 7 exemplar observerades, oftast sittande på toppen av stenformationer vid fångstområde 2. Vid infångandet försökte de först bitas och senare övergick aggressionen i ett förlamningstillstånd (s k spela-död-taktik). Detta tillstånd varade så länge som man höll i ödlan men släppte inom 10 minuter efter det att den återfått friheten.

De mätte mellan 28—37 cm och var mörkt brun-svarta med gulaktiga markeringar på kroppen.

Utbredning: Transkaukasien i väst till Suramaskbergen, Dagestan, nordöstra Turkiet, Iran, Baluchistan, Afganistan, södra Turkmenien, södra Uzbekistan och södra Tajdikien (Tarentev & Cernov 1965).

Turkiska fynd: Denna agam är funnen på flera håll i östra Anatolien, Ararat inkluderat (Basoglu & Baran 1977).

Kaukasus agam (Agama caucasica). Foto: Mikael Norström

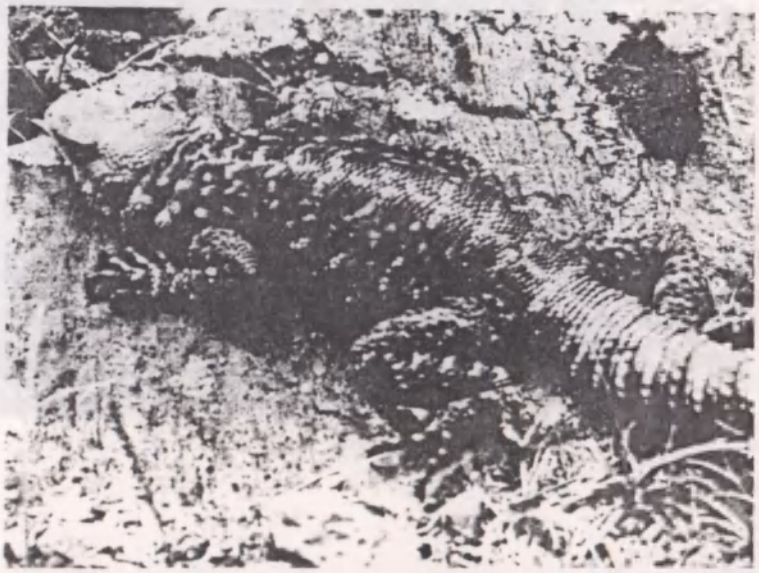

LACERTIDAE

**Lacerta raddei nairensis*
DAREVSKY 1967 Armenisk klippödla

6 ♂♂, 2 ♀♀ infångades och åtskilligt fler observerades springa bland stenblocken såväl på område 1 som 2. Dock vanligare förekommande på område 1.

Dessa ödlor mätte mellan 14 och 17 cm av vilka drygt 2/3 utgjordes av svansen.

Morfologiskt liknar dessa skogsödlan *Lacerta vivipara* men har en proportionerligt sett, betydligt längre svans.

Utbredning: Sydligaste Georgien och västligaste Armenien (Bischoff 1978).

Turkiska fynd: Lacerta raddei nairensis är ej tidigare rapporterad från Ararat utan har endast rapporterats från ett fåtal platser i östra Turkiet (Basoglu & Baran 1977) av vilken Kars är den närmast belägna platsen, 140 km nordöst om Ararat.

Lacenta trilineata media
LANTZ & CYREN 1920 Jättesmaragdödla

2 ♂♂ infångades och ytterligare ett exemplar observerades på område 2. De mätte 38 respektive 43 cm. De var båda vackert gröna med blåfärgade strupar vilket denna art emellertid ej skall ha. (Arnold & Burton 1978).

Denna stora, uppemot 50 cm långa ödla liknar som adult mycket en stor smaragdödla, Lacerta viridis, från vilken den skiljer sig bl a genom att ha åtta rader ventraler mot sex hos viridis. (Arnold & Burton 1978).

Utbredning: Lacerta trilineata media bebor trakterna mellan Svarta havet och Kaspiska havet, d v s östra Turkiet, nordvästra Iran, nordöstra Irak samt sovjetrepublikerna Georgien, Armenien och Azerbadjan. (Baran 1969).

Turkiska fynd: Denna ödla är funnen på åtskilliga platser i östra Anatolien (Peters 1964) och även funnen på Ararat eller omkring detta område. (Clark & Clark 1973).

SERPTENTES:

COLUBRIDAE

Coluber ravergieri ravergieri
MENETRIES 1832 Ravergiers pilsnok

2 juvenila ♂♂ infångades på område 2. Den ena bland klippblocken och den andra i en stenmur runt en inhängnad fårfålla.

De mätte 34 respektive 43 cm. Båda var gråbeiga med ett tydligt svartbrunt zig-zagband på ryggen, kantat med vitt, påminnande om kustviperans (Vipera xanthina) teckning.

Båda individerna försvarade sig med att hugga vilt samt att tömma kloakens innehåll.

Utbredning: Från östra Turkiet och Kaukasus, österut genom Iran, Irak, Afganistan till Pakistan. (Basoglu & Baran 1980).

Turkiska fynd: Coluber ravergieri ravergieri är funnen på ett flertal platser runtom i östra Turkiet, Ararat inkluderat. (Basoglu & Baran 1980).

Jättesmaragdödla (Lacerta trilineata media).

Foto: Mikael Norström

Coluber schmidti
NIKOLSKY 1909 Transkaukasisk bjälksnok

2 ♂♂ infångades på område 2. Det ena exemplaret drogs ut ur ett gnagarhål.

De mätte 136 respektive 152 cm, vilket är att betrakta som stora individer då 160 cm anses vara maxlängd för denna art. (Basoglu & Baran 1980).

Båda exemplaren var bruna med ljusare fläckar och påminde mycket om ödlesnoken (*Malpolon monspessulanus*) i färg och teckning.

Utbredning: Östra och nordöstra Turkiet, norra Syrien, Azerbadjan, Kaukasus, västra Dagistan, Armenien till Iran. (Basoglu & Baran 1980).

Turkiska fynd: Denna art är funnen på flera platser i östra Turkiet och även på Ararat. (Basoglu & Baran 1980).

Transkaukasisk bjälksnok (Coluber schmidti). Foto: Börje Flärdh

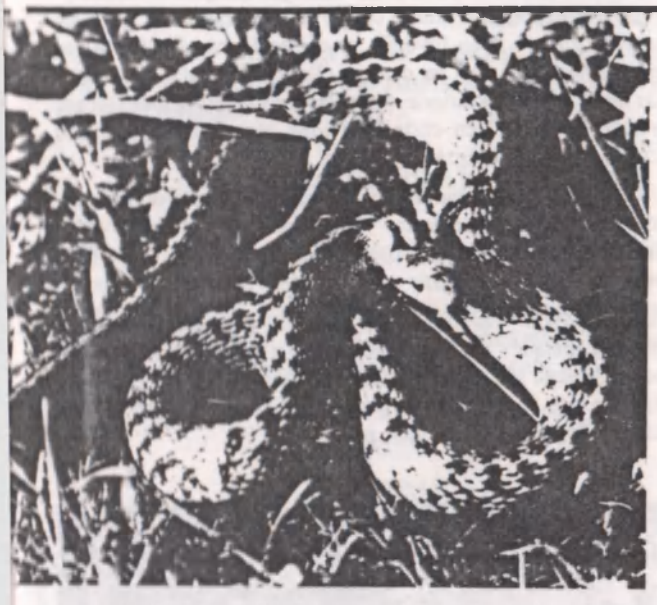

**Elaphe quatuorlineata sauromates*
LACEPEDE 1789 Östlig fyrlinjesnok

En juvenil ♂ hittades på område 2 ihopringlad i en grästuva under fallande duggregen kl 17.30 vid en lufttemperatur av endast +6°C. Den mätte 28 cm och hade det fläckmönster som är typiskt för denna ras och vilken bibehålls under hela livet.

Utbredning: Från Rumänien och Bulgarien, vidare österut genom södra Ryssland, Transkaukasien, Turkiet, Syrien, Libanan, Israel och Iran. (Tarentev & Chernov 1965, Hoofien 1968).

Turkiska fynd: Den är funnen över nästan hela Turkiet. Dock har den ej tidigare rapporterats från Ararat men väl från denna del av Turkiet (vid Kagizman — 110 km väster om Ararat). (Basoglu & Baran 1980).

Östlig fyrlinjesnok (Elaphe quatuorlineata sauromates). Foto: Mikael Norström

***Elaphe hoenackeri hoenackeri*
STRACH 1873 Kaukasisk klättersnok

2 ♂♂ infångades på område 2. Den ena låg utsträckt intill en klippskreva vid mulet väder kl 16.45 och den andra låg ihopringlad och solade sig tillsammans med en strimmig vattensnok (*Natrix natrix persa*). De var vid infångandet helt lugna och försökte ej bitas.

De mätte 63 respektive 64 cm och hade båda en brungrå grundfärg med två rader av svarta fläckar längs ryggen. De påminde därmed mycket om hasselsnoken (*Coronella austriaca*) i teckningen.

Utbredning: Transkaukasien, Dagistan, Östra Turkiet och nordöstra Iran. (Tarentev & Chernov 1965).

Turkiska fynd: I Turkiet har den tidigare endast rapporterats från tre platser, nämligen: Amasya (norra Anatolien), Trabzon (sydöstra svartahavskusten) samt från Siirt (sydöstra Anatolien). (Basoglu & Baran 1980).

Den sistnämnda platsen är den närmaste Ararat belägna fyndorten och ligger på ett avstånd av ca 300 km sydväst om Ararat.

Kaukasisk klättersnok (Elaphe h. hoenackeri). Foto: Mikael Norström

**Natrix natrix persa*
PALLAS 1814 Strimmig vattensnok

3 ♂♂ infångades på område 2. Två exemplar tagna under middagstid samt ett vid 16.30. De vara alla medelstora och mätte 58, 61 och 63 cm.

De hade en grå grundfärg med tydliga ljusgula linjer löpande från de klart oranga nackfläckarna ut till svansspetsen.

Samtliga tömde kloakens innehåll och "spelade döda" vid infångandet. Det förefaller mycket märkligt att finna denna, annars så akvatiskt levande snok på 2200 m ö h utan närhet till något vattendrag och därmed föda (fisk och amfibier).

Utbredning: Från Jugoslavien i väst, österut genom östeuropa och södra Sovjet till Turkmenien, Turkiet och Iran. (Tarentev & Chernov 1965).

Turkiska fynd: Denna underart är vanlig framförallt i västra Turkiet men är även påträffad i östra. Dock har den ej tidigare rapporterats från Araratområdet. Närmaste fyndort är Harasi Ercis, vid Vansjöns norra strand, d v s 120 km sydväst om Ararat (Basoglu & Baran 1980).

Natrix tessellata tessellata
LAURENTI 1768 Rutsnok

1 ♂ infångades på område 1 då den låg och solade sig på en sten kl 9.00. Den var slö och stel vilket tydde på att den nyss var framkommen. Den mätte 69 cm och var vackert tecknad med svarta kvadratiska fläckar på en olivgrön botten.

Utbredning: Västligaste Tyskland, Sachsen, Österrike, Tjeckoslovakien, Schweiz, Italien, Balkan-länderna, Ungern, Rumänien, sydligaste Sovjet, västra och centrala Asien till västra Kina och nordvästra Indien (Mertens & Wermuth 1960).

Turkiska fynd: Denna snok är funnen i västra, södra och östra Turkiet samt tidigare också rapporterad från Araratområdet (Basoglu & Baran 1980).

VIPERIDAE

Vipera raddei BOETTGER 1890 Armenisk vipera

3 ♂♂, 2 ♀♀ och 1 juvenil ♂ infångades och ytterligare 2 individer observerades på område 2. De fångades i eller i närheten av klippskrevor på de mest svårtillgängliga platserna. De flesta under middagstid mellan kl 11.00—13.00 och en vid 16.30 då de var framme och solade sig. Dessutom fångades en individ (♂) kl 18.15 vid mulet och kallt väder (+6°C), utsträckt intill en buske.

Alla infångade exemplar väste och högg vilt omkring sig och en lyckades tom bita igenom en grov svetshandske!

Sju av åtta observerade exemplar hittades på ett område av ca 60 m² yta. Denna orm är känd för att övervintra i stora mängder och ca 60 individer/hektar hör ej till ovanligheten vid denna tidpunkt på året (Darevsky 1966).

De infångade ♂♂ mätte 68, 70 och 76 cm och ♀ ♀ 66 respektive 68 cm. Den juvenila ♂ mätte 33 cm. De flesta var grå till mörkgrå med en orange eller orangegul rad av fläckar längs ryggen, kantade med svart, och med bruna fläckar utefter sidorna. Den enda individen som hade bytt skinn (♂) var vackert blågrå till färgen.

Utbredning: Denna vipera har ett mycket begränsat utbredningsområde som omfattar Armenien och Nakhichevan i Sovjet samt angränsande områden i Turkiet och Iran (Tarentev & Chernov 1965).

Turkiska fynd: Vipera raddei har endast rapporterats från tre olika platser i Turkiet. Nämligen Kars (Kretz 1971), Tuzluca (Mertens 1952) och Ararat (Eiselt & Baran 1970). Dessutom är den funnen vid Kagizman (Billing 1981, pers med) och vid Digor (Nilson 1983, pers med).

Armenisk vipera (Vipera raddei).

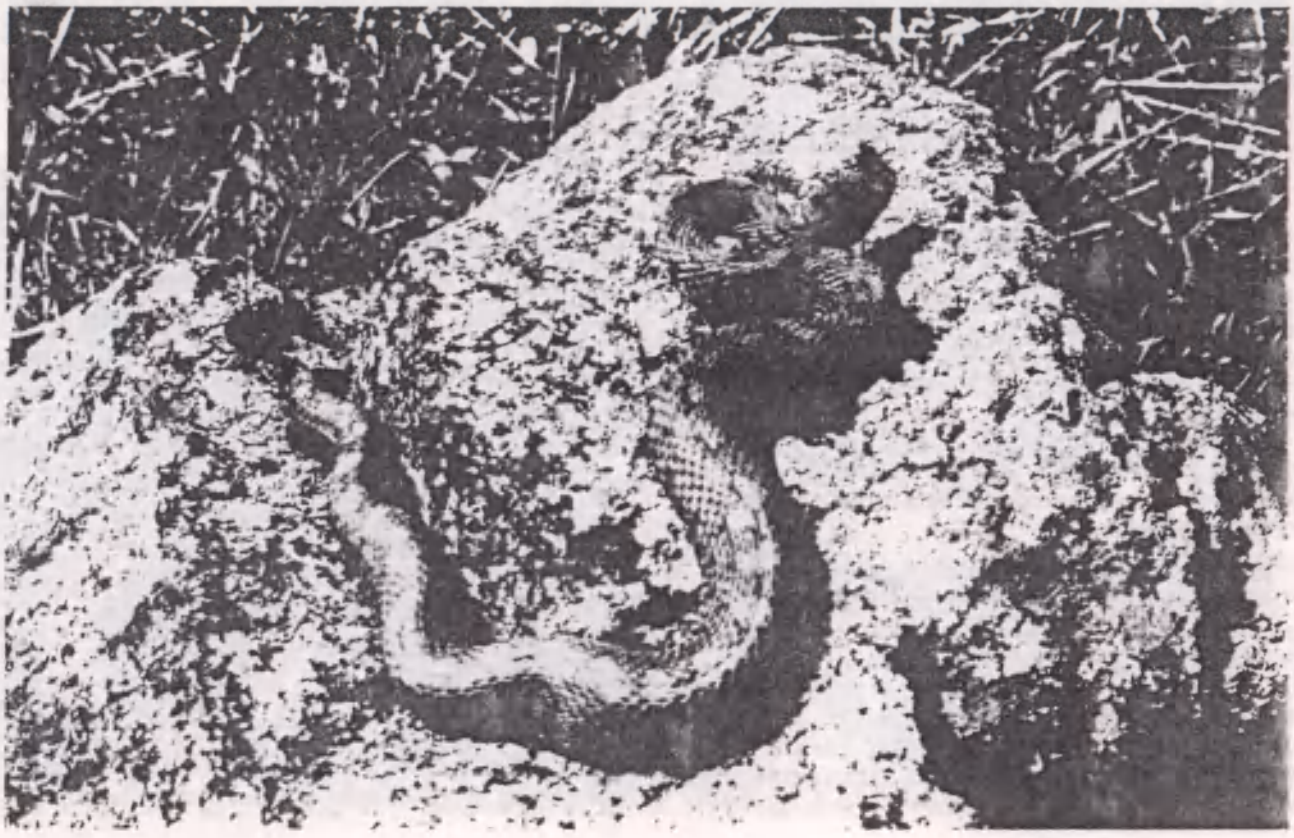

Foto: Mikael Norström

Hittintills kända eller på Mount Ararat möjligen förekommande herptiler

AMPHIBIA: ANURA

RANIDAE

Rana ridibunda ridibunda PALLAS 1771 Sjögroda

Denna groda är troligen förekommande på eller omkring Ararat, även om jag ej lyckats hitta något om detta i litteraturen. Den anges vara vanlig överallt i Turkiet på lämpliga biotoper (Basoglu & Özeti 1973) och själva fann vi den också på det armeniska höglandet, vid Borcka.

Rana cameranoi BOULENGER 1886

Rana cameranoi är också en trolig art på Ararat, då den är funnen på flera håll på den armeniska högplatån, (Kars m fl platser). (Basoglu & Özeti 1973).

REPTILIA: TESDUNINATA

EMYIDAE

Mauemys caspica caspica GMELIN 1774 Kaspisk flodsköldpadda

Det förefaller troligt att denna sköldpadda bebor detta område då den är funnen vid Aralik strax öster om Mount Ararat. (Basoglu & Baran 1977).

TESTUDINIDAE

Testudo graeca ibera PALLAS 1814 Morisk landssköldpadda

Denna art är inte heller funnen vid Ararat utan endast vid Dogubeyazit, 20 km söder om berget. (Basoglu & Baran 1977). Men då befolkningen på Ararat med säkerhet påstod att den fanns där, får man väl anse detta som möjligt.

SAURIA:

AGAMIDAE

Phrynocephalus helioscopus DE PHILIPPE 1863

Denna agam är vid ett flertal tillfällen funnen i Araratområdet. (Basoglu & Baran 1977).

ANGUIDAE

Ophiosaurus apodos PALLAS 1775 Scheltopusik

Då denna art är funnen vid Kagizman 110 km väster om Ararat (Basoglu & Baran 1977) är det troligt att den också finns på berget ifråga.

LACERTIDAE

Eremias pleskei BEDRIAGA 1907 Stäppödla

Denna ödla är vid ett flertal tillfällen rapporterad från detta område. (Mertens 1952, m fl).

Eremias strauchi strauchi KESSLER 1878 Stäpplöparödla

Också denna art är funnen i detta område. (Basoglu & Baran 1977, Bischoff & Böhme 1980).

Lacerta strigata EICHWALD 1831

Denna ödla är funnen vid Ararat. (Peters 1962).

Ophisops elegans elegans MENETRIES 1832 Ormögonödla

Ormögonödlan är den vanligast förekommande ödlan och finns i så gott som hela Turkiet (Basoglu & Baran 1977) och därmed troligen också i Araratområdet.

SERPENTES:

BOIDAE

Eryx jaculus familiaris EICHWALD 1831 Sandboa

Denna grävande orm är på grund av sitt undangömda leverne, svår att hitta men är troligen vanligare än vad man tror. Då den är funnen vid Bitlis, visserligen långt (160 km) söder om Ararat samt vid Kars, norr om Ararat (120 km) (Basoglu & Baran 1980) är det dock troligt att denna orm även bebor området emellan och därmed kanske också Ararat.

COLUBRIDAE

Eirenis modestus MARTIN 1838 Dvärgsnok

Denna lilla snok har emellertid rapporterats från "själväste Ararat". (Basoglu & Baran 1980). Tyvärr utan höjdangivelse.

Eirenis collaris collaris MENETRIES 1832 Dvärgsnok

Denna dvärgsnok är inte funnen i denna del av Turkiet men väl i "Ryska Armenien" strax norr om Ararat (Basoglu & Baran 1980. Darevsky & Bakradze 1982) och det är därför troligt att den också finns på Ararat.

Eirenis collaris macrospilotus WERNER 1903 Dvärgsnok

Denna lilla dvärgsnok är funnen på Mount Takjalut (Tuzluca) en nordvästlig utlöpare till Mount Ararat vilken är denna snoks enda kända utbredning. (Darevsky & Bakradze 1982).

Malpolon monspessulanus insignitus GEDROY & ST HILAIRE 1827 Ödlesnok

Ödlesnoken har även rapporterats från detta område. (Basoglu & Baran 1980).

VIPERIDAE

Vipera lebetina obtusa DWIGUBSKY 1832 Levantvipera

Denna stora vipera finns också på Ararat och dess omgivning. (Eiselt & Baran 1970, Billing 1981, pers med).

Kommentar

På grund av att samtliga infångade djur (utom en *Vipera raddei* ♂) ännu ej hade bytt skinn och dessutom visade andra tecken (leriga, stela m m) på att nyss ha kommit ur vinteridet, får man anta att detta besök på Ararat var i tidigaste laget för att reptilernas aktivitetsperiod, efter idet, till fullo skulle ha inträtt. Man kan således endast spekulera i vad mer man skulle ha kunnat finna om vistelsen hade varit längre.

Att man som vi, på endast tre dagar kan hitta så många nya fyndlokaler för reptiler och amhibier i ett ej allt för avlägset land, hör säkerligen inte till någon märkvärdighet, utan visar hur lite som har gjorts på det herpetologiska området i Främre Asien. Säkerligen finns det på de flesta håll i Främre Orienten (för att inte tala om världen i övrigt) alltid "något nytt" att upptäcka.

Att särskilt Araratområdet varit så dåligt besökt av herpetologer, beror troligen på att det är en avlägsen plats i ett inte allt för tillgängligt land.

Mycket mera torde säkert stå att finna på denna karga plats för en framtida, ressugen herpetolog som vågar sig på att bege sig dit...

Tackord

Ett hjärtligt tack vill jag härmed framföra till Göran Nilson, Zoologiska Institutionen, Göteborgs Universitet för att han kritiskt läst igenom manuskriptet och lämnat värdefulla synpunkter, och till Herbert Billing, Zoologiska Institutionen, Zürich universitet för upplysningar om fyndorter och andra värdefulla tips inför denna Turkietresa.

Slutligen vill jag också tacka Charlotte Lindh, Medborgarskolan i Stockholm för tydandet av mina "hieroglyfer" och utskriften av det slutliga manuskriptet.

Litteraturangivelser nämnda i texten

AHLMAN, H., GARLAND, S. O., LAGERSTEDT & LUNDQVIST, G. (1965). Nordisk Atlas, Norsteds, Stockholm.

ARNOLD, N. & BURTON, J. A. (1978). Reptiler och Amfibier i Europa, Bonniers förlag, Stockholm.

BANNIKOV, A. G. (1978). Mammals, in Red Data Book of U.S.S.R. ed A. M. Borodin & A. G. Bannikov, Moskva.

BARAN, I. (1969). Anadola dag kurbagalari üzerinde systematik arastirma, Ege Fak Ilmi Rap Ser No 80.

BASOGLU, M. & BARAN, I. (1977). The Reptils of Turkey, Part 1: The Turtles and Lizards. Ilker Matbaasi. Bornova-Izmir.

— (1980). The Reptils of Turkey, Part 2: The Snakes, Ege univers. Matbaasi. Bornova-Izmir.

BASOGLU, M. & ÖZETI, N. (1973). The Amphibians of Turkey, Ege univers. Matbaasi, Bornova Izmir.

BISCHOFF, W. (1978). Beiträge zur kenntnis der Echsen des Kaukasus. Salamandra 14:4. Frankfurt am Main.

BISCHOFF, W. & BÖHME, W. (1980). Der systematische Status der türkischen Wüstenrenner des Subgenus Eremias (Sauria: Lacertidae). Zool. Beitr. Band 26, Berlin.

CLARK, R. J. & CLARK, E. D. (1973). Report on a Collection on Amphibians and Reptiles from Turkey. Calif. Acad. Sci, San Francisco.

DAREVSKY, I. (1966). Ecology of Rock-viper (Vipera xanthina raddei BOETTGER) in the Natural Surroundings of Armenia, Mem. Inst. But. Simp internac 33: 1.

DAREVSKY, I. & BAKRADZE, M. A. (1982). The Taxonomic Status of Contia collaris var. macrospilota Werner 1903 (Reptilia: Serpentes: Colubridae). Amphibia-Reptilia 3: 3, Wiesbaden.

EISELT, J. (1965). Einige Amphibien und Reptilen aus der Nordöstlichen Türkei, gesammelt von Herrn H. Steiner. Ann. Naturhist. Mus, Wien 67.

EISELT, J. & BARAN, I. (1970). Ergebnisse Zoologischer Sammelreisen in der Türkei: viperidae. Ann. Nat. Hist. Mus, Wien.

FLINT, V. E. (1978). Birds, in the Red Data Book of U.S.S.R, ed Borodin, A. M. & Bannikov, A. G., Moskva.

HOOFIEN. J. H. (1968). Contributions to the Herpetofauna of Mount Hermon, Isr. j. zool. 17, Tel Aviv.

KRETZ, J. (1971). Über Vipera kaznakovi Nikolskij 1909 aus Nordostanatolien (Reptilia, Viperidae) Jahrb. d. Naturhist. Mus. d. St Bern Band 4. Bern.

MERTENS, R. (1952). Amphibien und Reptilien aus der Türkei. Rev Fac. SCI. univ. Istanbul, ser. B 17.

MERTENS, R. & WERMUTH, H. (1960). Die Amphibien und Reptilien Europas. (Dritte Liste, nach dem stand von 1 Januar 1960) Verl. Waldemar-Kramer, Frankfurt am Main.

PETERS, G. (1962). Studien zur Taxonomie, Verbreitung und Ökologie der Smaragdeidechsen 1. Lacerta trilineata, viridis und strigata als selbstaendige Arten. Mitt Zool Mus Berlin 38.

— (1964). Studien zur Taxonomie, Verbreitung und Ökologie der Smaragdeidechsen 3. Die orientalischen Populationen von Lacerta trilineata. Mitt Zool Mus Berlin 40.

TARENTEV, P. V. & CHERNOV, S. A. (1965). Key to Amphibians and Reptiles in U.S.S.R. Israel prog for scient Trans. Jerusalem.

Summary

During three days in 1980, from May 2nd to May 5th inclusive, Mount Ararat was visited with the object of making an investigation of its herpetofauna.

Two collecting-sites were chosen, one at 1 400 meters above sea-level and another at 2 200 meters above sea-level. Both were situated on the western slope of High Ararat.

Totally one amphibian and 36 reptiles of 12 different taxa were collected.

The main part of the collected animals were eventually released after having been investigated, measured and photographed. A small number however are now preserved at the Gothenburg Museum of Natural History and at the Zoological Department of the University of Gothenburg.

A high rate (50%) of the collected taxa proved to be new to Mount Ararat; *Bufo viridis, Cyrtodactylus kotchyi colchicus, Lacerta raddei nairensis, Elaph. hoenackeri, Elaph. quaturolineata sauromates, Natrix natrix persa.*

Three of these taxa (25%) were new to this part of Anatolia.

The second list in the account shows reptiles and amphibians which were not found during the stay but which are known to be, or presumed to be inhabitants of Mount Ararat or its nearest surrounding area.

Sveriges Herpetologiska Riksförening

Adress: Box 230, 126 02 Hägersten
Postgiro 86 13 91-1

Ordförande	*Sekreterare*	*Kassör*	*Redaktör SNOKEN*
Börje Flärdh	Per Sjögren	Ingvar Nilsson	Henrik Lundström
Junkersgatan 6	Studentstaden 1	Parkgatan 7	Norbyvägen 67 C
126 53 Hägersten	752 34 Uppsala	244 02 Furulund	752 39 Uppsala
Tel. 08-19 53 73	Tel. 018-11 97 84	Tel. 046-73 38 43	Tel. 018-15 15 44

I SHR ingående lokalföreningar:

GÖTEBORGS HERPETOLOGISKA FÖRENING (GHF)

Ordförande	*Kontaktman*	*Postgiro*	*Adress*
Bo Pettersson	Gun-Britt Pettersson	41 44 54-9	Box 19105
Stratosfärsgatan 82	Oljebergsvägen 22		400 12 Göteborg
415 21 Göteborg	440 41 Nol		
Tel. 031-48 15 90	Tel. 031-82 11 17		

LUNDS TERRARIEFÖRENING (LTF)

Ordförande	*Kontaktman*	*Postgiro*	*Adress*
Bo Wikerstål	Agneta Rehn	24 99 02-8	Box 11021
Nypongränd 16	Råby Gård		220 11 Lund
223 56 Lund	225 90 Lund		
Tel. 046-12 31 78	Tel. 046-14 37 76		

STOCKHOLMS HERPETOLOGISKA FÖRENING (SHF)

Ordförande	*Kontaktman*	*Postgiro*	*Adress*
Sven Sandhaag	Mikael Hooper	23 02 30-5	Box 230
Selmedalsgatan 24	Herkulesvägen 16		126 02 Hägersten
126 55 Hägersten	181 63 Lidingö		
Tel. 08-88 42 32	Tel. 08-766 27 17		

SKELLEFTEÅ TERRARIEFÖRENING (STF)

Ordförande	*Kontaktman*	*Postgiro*
Håkan Sternberg	Ulf Renström	67 60 11-0
Fähogatan 82	Orkestervägen 116	
931 56 Skellefteå	931 46 Skellefteå	
	Tel. 0910-187 02	

UPPSALA HERPETOLOGISKA FÖRENING (UHF)

Ordförande	*Kontaktman*	*Postgiro*
Henrik Lundström	Göran Jonsson	81 36 88-9
Norbyvägen 67 C	Kamomillgatan 23	
752 39 Uppsala	754 47 Uppsala	
Tel. 018-15 15 44	Tel. 018-25 63 01	

ÖREBRO TERRARIEKLUBB (ÖTK)

Ordförande	*Kontaktman*	*Postgiro*
Mats Sandqvist	Christer Kärling	661 43-9
Norrgatan 15 A	Postmästaregatan 11	
703 56 Örebro	703 78 Örebro	
Tel. 019-18 43 74	Tel. 019-20 05 17	